

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นถือเป็นการปกครองโดยประชาชน และเพื่อประชาชน บทบาททางการเมืองของประชาชนในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยจึงเป็นหัวใจของระบบนี้ ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่อำนาจในการปกครองของรัฐบาลมาจากการยินยอมของประชาชนส่วนใหญ่ การยินยอมนี้แสดงออกโดยการดำเนินการให้ประชาชนได้รับและใช้อำนาจโดยสม่ำเสมอ เสรีและเท่าเทียม โดยตัวชี้วัดของความเป็นประชาธิปไตยคือ การมีส่วนร่วมและเสรีภาพทางการเมือง ซึ่งปัจจุบันมีการให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและมีการเรียกร้อง เพื่อมีส่วนร่วมในทุกระดับของกระบวนการทางนโยบาย อันจะมีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลให้มีความรอบคอบ และสอดคล้องกับปัญหาความต้องการของประชาชนมากขึ้น และยังเป็นการควบคุมการบริหารงานของรัฐบาลให้มีความโปร่งใส และมีความรับผิดชอบต่อประชาชน ซึ่งเท่ากับเป็นการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล, 2548, หน้า 7)

สำหรับประเทศไทย รัฐธรรมนูญ 2540 ในหมวดที่ 9 ว่าด้วยเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่มาตรา 282 – 290 ได้กล่าวถึงการให้อิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งการให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานท้องถิ่น และตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนเป็นสำคัญ นอกจากนี้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (16) ได้กำหนดให้ท้องถิ่นมีหน้าที่ส่งเสริมการบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2538 รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ในหมวดที่ 9 ว่าด้วยเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น

หากแต่ในรัฐธรรมนูญ 2550 มีการเพิ่มเติมในหมวดที่ 7 ว่าด้วยเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน ตั้งแต่มาตรา 163 -165 โดยกำหนดให้ภาคประชาชนเข้ามามี

ส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งมีประเด็น ที่สำคัญคือ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้เป็นที่ประจักษ์ ชัดเจนยิ่งขึ้น สนับสนุนให้ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งรัฐบาลจะต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น พ.ร.บ. 2550 ในหมวดที่ 7 ว่าด้วยเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน

การมีส่วนร่วมในลักษณะของการให้ความร่วมมือหรือให้การสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนในท้องถิ่น จึงจะทำให้โครงการพัฒนาต่าง ๆ ประสบความสำเร็จและไม่มีข้อขัดแย้งเกิดขึ้น การใช้พลังมวลชนในการพัฒนาเป็นที่ประจักษ์ทั่วไปในปัจจุบันว่าผลการเข้ามามีส่วนร่วมก่อให้เกิดการผลักดันการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมให้มีความก้าวหน้าและเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนมีรากฐานที่มั่นคง ก่อให้เกิดความรู้สึกรับเป็นเจ้าของที่มีความรับผิดชอบท้องถิ่นของตนเอง ประชาชนเกิดความสามัคคีรู้จักทำงานเป็นทีม รู้จักที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเป็นการสร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับประชาชน ส่วนการมีส่วนร่วมในลักษณะของกิจกรรมทางการเมืองการบริหารการปกครองท้องถิ่นเป็นผลมาจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลมาให้ประชาชนในท้องถิ่นปกครองตนเอง หากประชาชนไม่ให้ความสำคัญและไม่มีส่วนร่วมในการบริหารการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริงแล้วประชาชนก็ย่อมจะไม่ได้รับประโยชน์ในสิทธิทางการเมืองที่รัฐมอบให้เท่ากับว่าการบริหารการปกครองท้องถิ่นนั้น (สถิตย์ นิยมญาติ, 2545, หน้า 33-39)

สำหรับการบริหารการปกครองท้องถิ่น โดยเฉพาะรูปแบบขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากเท่าใด ก็มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาท้องถิ่นไปในทิศทางที่ประชาชนต้องการมากขึ้นเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาท้องถิ่นในปัจจุบัน คือ ประชาชนไม่ให้ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่นเท่าที่ควร ขาดความตระหนักถึงคุณค่า และความสำคัญของสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยหลายฉบับที่พบว่าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นไม่มากนัก และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง (บุญยิ่ง โหมดเทศน์, 2530)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการทราบถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี มีมากน้อยเพียงใด ระดับใดบ้าง และต้องการทราบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลหมอนนางมีความแตกต่างกันหรือไม่ เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริงมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อทางราชการ และประชาชนทั่วไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในชุมชน

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่นที่แตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่นแตกต่างกัน
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่นที่แตกต่างกัน
4. ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่นที่แตกต่างกัน
5. ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่นที่แตกต่างกัน

6. ประชาชนที่มีระยะเวลาที่พักอาศัยแตกต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่นที่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ได้กำหนดขอบเขตของการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ประชากรที่จะศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีอายุ 18 ปีขึ้นไปและมีสิทธิในการเลือกตั้งจำนวน 13,375 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในชุมชน

ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง การมีกิจกรรมที่เกี่ยวกับพรรคการเมือง การแสดงความคิดเห็น การจัดตั้ง และการรวมกลุ่มผลประโยชน์ การแสดงออกของประชาชน

ระยะเวลาเริ่มศึกษา ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน 2554 ถึง เดือนมกราคม 2555 รวมระยะเวลาในการศึกษาทั้งสิ้น จำนวน 3 เดือน

นิยามศัพท์

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนในกิจกรรมทางการเมืองการบริหารการปกครองท้องถิ่น อันเป็นผลมาจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลมาให้ประชาชนในท้องถิ่นปกครอง ได้แก่ การเลือกตั้ง การมีกิจกรรมที่เกี่ยวกับพรรคการเมือง การแสดงความคิดเห็นของประชาชน การจัดตั้งกลุ่มและการรวมกลุ่มผลประโยชน์ การแสดงออกของประชาชน

การเลือกตั้ง (Election) หมายถึง กระบวนการคัดเลือกหรือสรรหาผู้ปกครอง โดยสันติวิธี และตามความเห็นของเสียงส่วนใหญ่ นอกจากประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งแล้ว ประชาชนยังสามารถแสดงการมีส่วนร่วมลักษณะการเสนอตัวเข้ารับการเลือกตั้งได้ การเลือกตั้งในที่นี้ยัง

หมายถึง การใช้สิทธิเลือกตั้ง การเสนอตัวลงสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง การชักชวนให้ผู้อื่นให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การติดตามผลการเลือกตั้ง การดำเนินในสิทธิหน้าที่ของพลเมือง

การร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับพรรคการเมือง (Party Activity) หมายถึง การที่ประชาชนเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง เป็นผู้ทำงานช่วยเหลือพรรคการเมือง หรือเป็นผู้ให้การสนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวกับพรรคการเมืองในที่ยังรวมถึง กิจกรรมเกี่ยวกับการหาเสียง การสนับสนุนพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง การช่วยผู้สมัครลงพื้นที่หาเสียงกับประชาชน การให้ผู้สมัครคิดเป้าหมายหาเสียง การสนับสนุนกิจกรรมการณรงค์การเลือกตั้ง

การแสดงความคิดเห็นของประชาชน (Public Opinion) หมายถึง การแสดงความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์ การทำงานของผู้นำท้องถิ่น ในลักษณะการประชุมชี้แจงความคิดเห็น และการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อต่าง ๆ การวิจารณ์การทำงานของเทศบาล เรียกร้องให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ที่เกี่ยวข้องแก้ไขปัญหาของชุมชน การขอให้มีการชี้แจงการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ในทางที่ผิด การแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารเทศบาล และสมาชิกเทศบาล การเข้าร่วมประชุม/รับฟัง/แสดงความคิดเห็น/เกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนา และนโยบายด้านต่าง ๆ ของเทศบาล

การจัดตั้งกลุ่มและการรวมกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) หมายถึง ประชาชนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่มีความคิดเห็นคล้าย ๆ กัน รวมตัวกันเป็นกลุ่มซึ่งสามารถต่อรองกับการเมืองได้ การรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์และรักษาสິงแวดล้อมของชุมชน การรวมตัวเสนอข้อเรียกร้อง รวมถึงความต้องการของคนในชุมชนต่อผู้บริหารเทศบาล สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การรวมกลุ่มสามารถสร้างความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน การจัดตั้งกลุ่มหรือการรวมตัวของคนในชุมชนจะสามารถต่อรองกับกลุ่มทางการเมืองได้ การรวมตัวกันสามารถเรียกร้องให้มีการตรวจสอบ เมื่อพบโครงการที่อาจส่งผลกระทบต่อคนในชุมชน

การแสดงออกของประชาชน (Direct Action) หมายถึง การที่ประชาชนอาชีพต่าง ๆ ดำเนินการ เพื่อเรียกร้องถึงความต้องการซึ่งการแสดงออกนี้มีหลากหลายวิธี เช่น การพูดคุยนทนนาในเรื่องปัญหาด้านการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ การเข้าร่วมคัดค้านการทำงานของเทศบาล หากพบว่าไม่มีความโปร่งใสเกิดขึ้นในการดำเนินงาน การเข้าร่วมทำประชาวิจารณ์ในโครงการใหม่ ๆ ที่เทศบาลได้นำเสนอ หรือจัดตั้งขึ้น การมีส่วนร่วมเรียกร้องให้มีการจัดสร้าง/

ซ่อมแซมถนน และสาธารณูปโภคอื่น ๆ ในเขตพื้นที่ของเทศบาล การเข้าร่วมกิจกรรม ที่เทศบาลจัดขึ้นในวันสำคัญ ๆ ของชาติ เช่น กิจกรรมวันเฉลิมพระชนพรรษา เป็นต้น

ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่มีสิทธิในการเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองท้องถิ่น

เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศชาย และเพศหญิง

อายุ หมายถึง อายุของประชากรกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาชั้นสูงสุด โดยนับทั้งที่จบการศึกษาแล้ว ในกรณีที่กำลังศึกษาอยู่ให้นับระดับการศึกษาสูงสุดที่จบการศึกษาแล้ว

อาชีพ หมายถึง อาชีพที่ประกอบเป็นอาชีพหลัก โดยพิจารณาได้จากอาชีพที่ใช้ระยะเวลาในการประกอบอาชีพมากที่สุด ในรอบหนึ่งปี

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน หมายถึง ผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่ได้รับ โดยคิดมูลค่าเป็นตัวเงิน เป็นรายได้ต่อเดือน

ระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในชุมชน หมายถึง ระยะเวลาที่ประชาชนพักอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึง ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่น และปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

2. ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองท้องถิ่น มากยิ่งขึ้น

3. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา จะทำให้การบริหารงานของเทศบาลตำบลหมอนนาง
ตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ได้อย่างแท้จริง

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University